Vsaka hiša ima svojo zgodbo

Staroločan Peter Grašič **zelo dobro pozna številne življenjske zgodbe staroloških hiš ter nekdanje običaje in tradicijo, ki jih velja ohraniti in gojiti. Ravno zato je predlagal, naj bi te zgodbe, seveda s pomočjo domačinov, zapisali in natisnili. Mogoče bo to izziv za novoustanovljeno Društvo Lonka Stara Loka.**

Grašič, ki je doma v hiši nasproti Starološkega gradu, je izredno zanimiv sogovornik. Z njim čas beži z neverjetno hitrostjo. Pogovarjala sva se o gospodarskih temah, današnjih izzivih, krizi, delu kot vrednoti, predvsem pa sva govorila o spoštovanju do tradicije. In kaj drugega je tradicija kot poznavanje lastnega kraja ter njegovih znanih in manj znanih ljudi, ki pa so kljub temu zanimivi? Življenje namreč piše nešteto neverjetnih zgodb.

Ravno zato je Grašič članom Društva Lonka Stara Loka, ki je bilo ustanovljeno konec januarja, predlagal, da bi te zgodbe, ki jih skriva vsaka hiša, tudi zapisali. Sam se spomni veliko zgodb, številne mu je povedala njegova mama. »Žal mi je, da si nisem še več zapomnil in jo bolj spraševal. Te zgodbe začneš spoštovati kasneje. Imajo globlji pomen. Beseda tradicija nekaj velja. Danes ustno izročilo, ki je včasih ogromno veljalo, izgublja pomen. Vsak lahko obrne, da ni res, če ni zapisano. Če je pa zapisano in dokumentirano, potem ostane,« je poudaril Grašič.

Zanimive zgodbe

Grašič je prepričan, da bi pri lastnikih hiš dobili zanimive zgodbe in spomine, ki bi si zaslužili, da se zapišejo in bi bili zanimivi za širši krog bralcev. Pri Grašičevih so imeli doma pekarijo in že od tam prihaja veliko takšnih in drugačnih zgodb. Tako je na primer pri njih za boglonaj večkrat dobil kruha Ivan Grohar, ki je nekaj časa živel pri Dolenčevih. Poštar Hafner pa jim je, ker so mu dali kakšno kapljico, za zahvalo pustil svoj zvezek na roko napisanih pesmi.

»Še vedno imamo ohranjenih 46 modelov loškega kruhka, na katerih so inicialke F. K., kar naj bi pomenilo Franc Kos. Modelov k nam niso prinesli freisinški škofje, ampak jih je delal naš človek, številni med njimi imajo vrezane staroslovanske simbole. Imam tudi čez petdeset mašnih bukvic, nekatere so iz leta 1850. V stari hiši, ki je ni več, je bilo tudi ogromno stenskih ur in bil sem tak falot, da sem jih razdrl, zobničke pa zamenjal za frnikole,« se spominja Grašič.

Grašič ve povedati, da je pr' Tušku (nasproti gostilne Inglič) živel sedlar, ki je bil tudi igralec. »Bil je tak 'vicmohar', ki se sicer ni na pamet naučil besedila, ampak je to tako izpeljal,

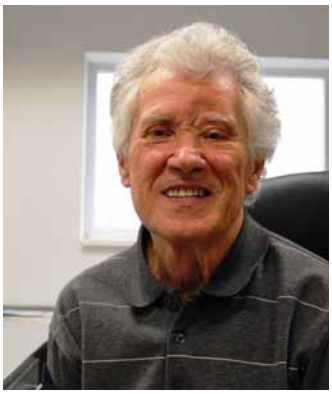

Peter Grašič (Foto: K. Š. K.)

da so se mu še bolj smejali. Ogromno materiala bi lahko dobili iz Dolenčeve hiše. Dolenčevi so bili ustanovitelji Jelovice. Zgodba, ki jo je upesnil Hafner, je prav tako zanimiva. Šlosar in Čot sta rada pogledala v kozarec in sta ženam rekla, da se na Koroškem v Celovcu prav dobro zasluži, da bosta šla gor in prinesla veliko denarja. In ženi sta dali zadnje krajcarje, da sta šla. A naslednji dan sta bila že nazaj. Samo do gostilne Plevna sta prišla, tam zapila ves denar in suha prišla nazaj,« je nekaj zgodb natrosil Grašič, ki pravi, da bi bilo treba opisati tudi pomembne običaje, na primer bedenje ob mrliču, izposojo konjev za globoko oranje ipd. Nadalje, koliko so morale pretrpeti slovenske matere, medtem ko so njihovi možje služili sedemletno vojaščino itd.

Pomembni Staroločani in oživitev Starološkega gradu

Poleg tega, da je nekaj časa v Stari Loki živel Ivan Grohar, sta se v njej rodila škof Karlin in operni pevec Jože Gostič, ki se je sicer pri osmih letih preselil na Homec, a je vedno rad prišel nazaj v svoj rojstni kraj. Njemu v čast organizirajo prireditve v Domžalah, Ljubljani, na Homcu, v Zagrebu. Grašič se sprašuje, zakaj jih ne bi tudi v njegovem rojstnem kraju. Povezava znamenitih ljudi iz zgodovine Stare Loke z današnjimi dogodki bi lahko po njegovem mnenju oživela Starološki grad, ki bi tako postal stičišče dogajanja. Grajske sobane bi bile lahko imeniten prostor za različne razstave. »Treba je gledati, da grad oživi. Pri tem krajani lahko pomagamo, lastnik pa naj bo vseeno občina ali država. Ideja o glasbeni šoli je zanimiva. Škoda je tudi, da je iz gradu odšel Poštni muzej,« je povedal Grašič.

Preveč je odtujenosti

Staroločani so bili tako nekoč kot danes zelo dejavni, zato Grašič meni, da bi morali vse te aktivne (konjenike, igralce …) povabiti v Društvo Lonka.

»Pomen društva vidim ravno v dejavnostih, ki združujejo, povezujejo. Facebook in mobitel na žalost ne združujeta ljudi. Ta prijateljstva so plehka. Kot smo videli na ustanovnem zboru društva in prvem Strahlovem večeru, ljudje radi pridejo. Manjkajo nam tudi 'navadne' veseloigre, ni treba, da so same visoke umetnine. Veseloigra Dve nevesti je imela kar devet ponovitev! Tudi slikarske razstave so lahko bolj internega značaja, pa se vseeno nekaj naučiš. Še bolj bi morali negovati etnološko tradicijo, recimo parkeljne ipd. Druženja je premalo, odtujenosti vse več, čeprav je komunikacija tako napredovala. Zato stopimo iz svojih domov in avtomobilov ter pridimo v grad ali na kakšno drugo prireditev ter poklepetajmo s prijatelji!« je zaključil Grašič.

Klavdija Škrbo Karabegović